

Leyla QULİYEVA

Sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru

AMK-nın dosenti,

Ünvan: Bakı, Yasamal rayonu, Ələsgər Ələkbərov 7

E-mail: leylaquliyeva-80@mail.ru

AZƏR RZAYEVİN “NƏSİMİ POEMASI”

Xülasə: Təqdim olunan məqalədə XIV əsrin sonunda yaşayıb-yaratmış böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri Nəsimi yaradıcılığının Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərində istifadə olunmasından söhbət açılır. Bu əsərlərdə dahi şairin fikir və düşüncələrini, keçirdiyi hiss və həyəcanlarını əks etdirən lirik-fəlsəfi şeirlərindən istifadə olunmuşdur. Həmçinin məqalədə görkəmli Azərbaycan bəstəkarı Azər Rzayevin “Nəsimi” simfonik poemasının geniş təhlili verilmişdir. A.Rzayevin bəstəkar, pedaqoq və ictimai xadim kimi fəaliyyətinin Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafındakı böyük rolu və yüksək qiymətləndirilməsi qeyd edilmişdir.

Açar sözlər: simfonik poema, Nəsimi, Azər Rzayev, ud, qiraətçi

Bu il böyük Azərbaycan şairi və mütəfəkkiri İmadəddin Nəsiminin 650 illik yubileyinin qeyd edilməsi ictimaiyyət üçün əlamətdar hadisədir. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamına əsasən 2019-cu il Azərbaycanda “Nəsimi ili” elan edilməsi mədəniyyətin hər bir sahəsində müxtəlif tədbir və layihələrin həyata keçirilməsinə dair maraqlı və önəmli hadisə kimi qeyd olunur.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı bu əlamətdar hadisə ilə bağlı silsilə tədbirlərin keçirilməsini nəzərdə tutmuşdur. Bunlardan “Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında Nəsimi mövzusu” adlı elmi konfrans, “Nəsimi dühasına musiqi töhfəsi” müsabiqəsi və “Nəsimi və musiqi” adlı kitab üzərində iş artıq aparılır [9]. Qeyd etmək lazımdır ki, 1973-ci ildə Nəsiminin anadan olmasının 600 illik yubileyinin keçirildiyi dövrdə Azərbaycan bəstəkarları F.Əmirov (“Nəsimi haqqında dastan” baleti), C.Cahangirov (“Nəsimi” kantatası, “Həqq mənəm” mahnı-romansı), A.Rzayev (ud, qiraətçi və simfonik orkestr üçün “Nəsimi poeması”) dahi şairin yaradıcılığını və ümumilikdə obrazını əks etdirən, ona həsr olunan dəyərli əsərlər yaratmışlar. Həmçinin, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, xalq artisti F.Əlizadənin bəstələdiyi “Zikr”, “Nəsimi” passionu və “Dərviş” tamaşası da (İmadəddin Nəsiminin vəfatının 600-cü ildönümünə həsr olunmuş tamaşa: L.Q) dahi mütəfəkkirə həsr olunmuş əsərlərdəndir. Hər bir bəstəkarın Nəsimi obrazı ilə bağlı yaratdığı əsərləri sözsüz ki, dahi şairin fikir və düşüncələrini, keçirdiyi hiss və həyəcanlarını musiqi dili vasitəsi ilə özünəməxsus, fərdi yanaşmada tərənnüm etməsidir. Bu əsərlər içərisində A.Rzayevin yaradıcılığında mühüm rol oynayan “Nəsimi” poeması diqqətəlayiq əsərlərdən biridir.

Azərbaycan musiqi mədəniyyətinin inkişafı və təbliğində böyük rol oynayan bəstəkar, xalq artisti, professor A.Rzayevin yaradıcılığı musiqi tariximizin dəyərli səhifələrindən birini təşkil edir. Müxtəlif janrlara müraciət edən bəstəkar kamera-instrumental, simfonik, musiqili səhnə əsərləri, dram tamaşalarına, kinofilmlərə musiqi və s. əsərlərin müəllifidir. Eyni zamanda A.Rzayev gözəl pedaqoq və mahir violin ifaçısı

kimi Azərbaycan musiqisində öz dəsti-xəttini qoymuş sənətkarlardandır. Bəstəkarın violin üçün yazdığı konsertlər bu janrın milli musiqimizdə ilkin nümunələrindəndir. A.Rzayev klassik ənənələri müasir, özünəməxsus fərdi üslubu ilə zənginləşdirmiş və milli musiqimiz ilə qanunauyğun olaraq sintez etmişdir. Gözəl melodiylar müəllifi olan A.Rzayev lirik bəstəkardır. Onun hər bir əsərinin muğam və xalq musiqisindən qidalanması təsadüfi hal deyil. Çünki bəstəkar uşaq yaşlarında muğam sədaları altında böyümüş, xalq mahnılarından bəhrələnmişdir. Belə mühitdə yetişən bəstəkarın əsərlərində dərin fəlsəfi obrazların təsvirində muğamlara istinad, şən və gümrəh əhvali-ruhiyyəli musiqinin yaranmasında isə xalq mahnılarına, daha çox milli rəqslərimizə xas olan elementlərin təsiri hiss olunur.

Yaradıcılığında müxtəlif janrlara müraciət edən bəstəkar 60-cı illərdə simfonik poema janrında öz gücünü sınayır. A.Rzayev bu janrın sərhədlərini genişləndirməyə çalışaraq bir-birindən gözəl, dərin məzmunlu, bədii cəhətdən yüksək və zəngin musiqi dili olan poemalar yaradır. O, 7 poemanın müəllifidir. Hər bir poemada mövzunun açılması üçün bəstəkar özünəməxsus ifadə vasitələrindən istifadə etmişdir. 1966-cı ildə kamera orkestri üçün yazdığı, atası opera rejissoru Hüseyn Rzayevin xatirəsinə ithaf edilmiş “Atamın xatirəsinə” poeması bəstəkarın dərin məzmunlu və kədərli əsərlərindən biridir. Burada müəllif ata itkisinin ürək ağrısını, ataya olan hörmət və ehtiramını lirik faciəvi planda dinləyicilərə çatdırmağa çalışır. 1968-ci ildə bəstəkar qiraətçi və simfonik orkestr üçün “Həyat vurğunu” adlı poemanı, 1970-ci ildə orqan, altı litavr və kamera orkestri üçün poema və nəhayət 1973-cü ildə “Nəsimi” poemasını bəstələyir.

Dahi Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin 600 illiyinə həsr olunmuş “Nəsimi poeması” simfonik orkestr, solo ud və bədii qiraətçi üçün yazılmışdır. Dövrü mətbuatda əsərin yazılması ilə bağlı bir çox məlumat yayımlanıb. 27 iyul 1973-cü il “Bakı” qəzetində “Böyük şairə musiqi tövhəsi” adlı məqalədə [1] dahi şairə həsr olunmuş yubiley tədbirlərində F.Əmirov (xor və balet kollektivi üçün nəzərdə tutulmuş “Nəsimi haqqında hekayət”) və C.Cahangirovun (üç hissədən ibarət “Nəsimi” kantatası) Nəsimiyə həsr olunmuş əsərlərinin səsləndirilməsinin nəzərdə tutulduğu qeyd olunmuşdur. Həmçinin bu yubiley tədbirlərində A.Rzayevin də əsərinin səsləndirilməsi haqqında məlumat verilmişdir.

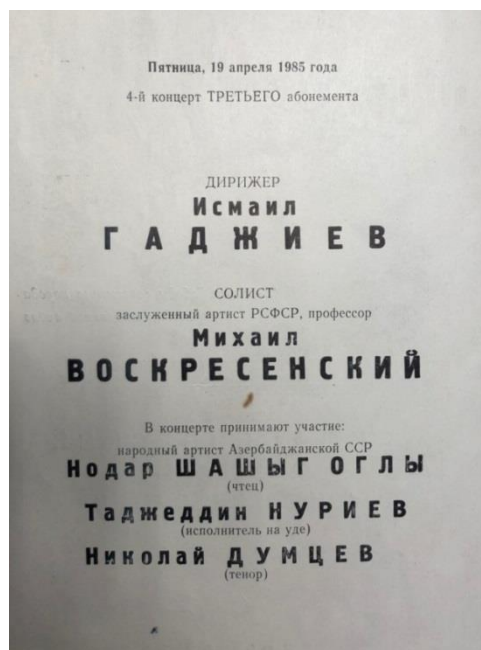
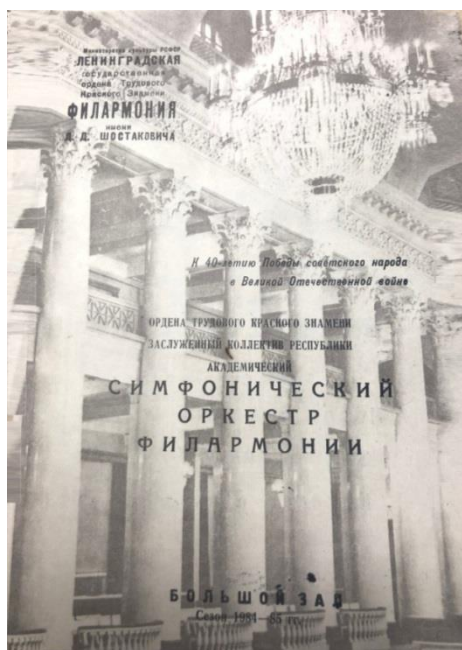

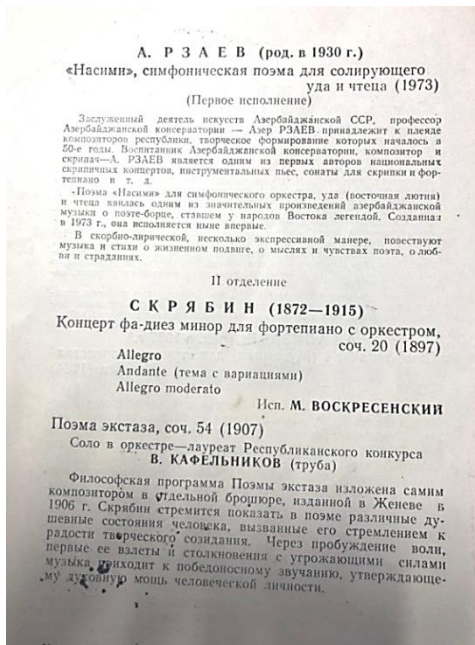
Hətta bu məqalədə A.Rzayevin Ramiz Heydərin sözlərinə yazılacaq kantatasının başa çatması qeyd olunur. Lakin məlum olduğu kimi A.Rzayev ictimaiyyət qarşısında simfonik orkestr, solo ud və bədii qiraətçi üçün “Nəsimi” poeması ilə çıxış etmişdir.

Eyni zamanda qeyd etmək istərdik ki, bu poema bəstəkarın əsərləri içərisində xüsusi yer tutur və müəllifin sözləri ilə desək, poema Nəsiminin lirik qəzəlləri əsasında yazılan lirik-dramatik lövhədir. 22 avqust 1973-ci il tarixli “Bakı fəhləsi” qəzetində A.Rzayevin “Nəsimi” simfonik poemasının tamamlanması haqqında informasiya verilmişdi. Burada bəstəkar qeyd edir: “Şairin şerləri məni nəinki dərin hiss və mənalığı ilə, həmçinin haradasa axıcılığı və melodikliyi ilə cəlb etmişdir. Qarşımda əsər yaratmaq məqsədi qoyduğumda, Nəsiminin ölməzliyini, dahiliyini, mənəvi yüksəkliyini təsvir etmək üçün onun yaradıcılığına xas olan ritmik zənginliyi saxlamağa çalışmışam” [8].

Bəstəkar 1985-ci ildə poemanın üzərində yenidən işləyərək onu redaktə edir. Həmin ildə D.Şostakoviç adına Leninqrad (indiki Sankt-Peterburq: L.Q) Dövlət Filarmoniyası “Böyük Vətən müharibəsinin 40 illiyi münasibətinə həsr olunmuş” silsilə tədbirlər təşkil etmişdir. Bu konsertlərdən birində Leninqrad Filarmoniyasının zalında Azərbaycan bəstəkarlarının simfonik əsərləri dinləyicilərə təqdim olunmuşdur. Bu konsert proqramında C.Hacıyevin “Sülh uğrunda” simfonik poeması, A.Əlizadənin IV simfoniyası (“Muğamvari”) və A.Rzayevin “Nəsimi” poeması ifa olunmuşdu. Əsərlərə gənc İ.Hacıyev dirijorluq edirdi.

Poemanın Leninqrad premyerasında solistlər Tacəddin Nuriyev udda və Azərbaycanın xalq artisti Nodar Şasıqoğlu qiraətçi qismində çıxış etmişdilər. N.Şasıqoğlunun mətni gözəl qiraət etməsi, T.Nuriyevin udda ustalıqla solo ifası, dirijor İ.Hacıyevin rəhbərliyi altında simfonik orkestrin ifası poemanın müvəffəqiyyətini daha da artırmışdı. Əsərin premyerasından sonra görkəmli Azərbaycan bəstəkarı, xalq artisti professor C.Hacıyev əsər ilə bağlı rəy vermiş və qeyd etmişdir ki, böyük müvəffəqiyyətlə qarşılanan poemanın yeni variant partiturasını ikinci redaksiya kimi qəbul etmək olar. Burada bəstəkar bir sıra dəyişiklik və əlavələr edərək orkestr səslənməsinin və musiqi-dramatik məzmununun zənginləşməsinə nail olmuşdur.

О Т З Ы В

Симфоническая поэма "Насими" Азера Рзаева — очень яркое и глубокое по своей философской и драматургической концепции произведение. Написанная более десяти лет назад, эта Поэма практически не исполнялась. Перед ленинградской премьерой произведения автор консультировался со мной, вносил значительные поправки и дополнения как в оркестровую ткань, так и в драматургическую структуру Поэмы, значительно обогатив ее оркестровое звучание и музыкально-драматическое содержание.

Премьера симфонической поэмы "Насими" в Ленинграде в исполнении заслуженного коллектива республики прошла с большим успехом. И несомненно, что новый вариант партитуры Поэмы можно считать второй редакцией этого произведения.

Д. П. ГАДЖИЕВ

Ağır templi giriş (Largo) ilə başlayan əsərdə Nəsiminin məşhur qəzəlindən istifadə edilib:

Məndə sığar iki cahən, mən bu cahana sığmazam!

Gövhəri-laməkan mənəm, kövnu məkana sığmazam!

Beləliklə əsərin əvvəlində və sonunda bu misralar qiraətçinin ifasında səslənir və poemanın əsas ideyasını, əsas fikrini təsvir edən proloq və epiloq mənasını daşıyaraq əsəri çərçivəyə alır.

Simfonik poema bir hissəlidir. Burada bəstəkar ənənəvi simfonik poema janrının xüsusiyyətlərinə xas olaraq təzadlı mövzuların bir hissə daxilində verilməsinə riayət etmişdir. Hər bir epizod daxilən sərbəst, lakin ümumi ideyanın tərənnümünə həsr olaraq tamamlanmış xarakter daşıyır. Poemanı şərti olaraq bir-birinin ardınca səslənən 6 bölməyə ayırmaq olar: *Largo* (proloq), *Andante*, *Allegro*, Muğam improvizasiyası, *Andante* və *Largo* (epiloq).

Girişin (*Largo*) musiqisi bir-birinə qarşı duran və poemanın iki əsas ziddiyyətli tərəfini əks etdirən xeyir və şər, əzab çəkən xalq və irticaçı qüvvələri təsvir edir. Bu mövzular simli alətlərdə kədərli, yalvarış, nəfəs alətlərində isə sərt çağırış intonasiyası ilə bütövlükdə proloqun əsasını təşkil edir.

Girişdən sonra udun solo ifası poemanın mərkəzi bölməsini hazırlayır. Beləliklə *Andante* bölməsi əsərin lirik mərkəzidir. Burada poemanın əsas ideya məzmunu açılır: məhəbbət və gözəlliyi tərənnüm edən bir sənətkarın dahiliyi, həyatında faciəvi hadisələr sanki nəql olunur. Melodiya simlilərin müşayiəti ilə "İngilis kornosu"nun solosuna həvalə edilib. Burada verilən melodiya bəstəkarın bir çox əsərlərində onun lirik həyəcanlarını əks etdirən musiqi parçaları ilə səsləşir. Dərin lirika ilə zəngin musiqinin mü-

şayiətində **“Mənəm ol tilismi-pünhan ki, bu gün cahana gəldim”**sözləri ilə başlayan qəzəl qirayət olunur.

Dramatik xarakter daşıyan *Allegro* bölməsində xalqın mövzusu, münafişə və mübariz hissləri öz əksini tapmışdır. Bəstəkar partituranın *Allegro* bölməsində zərb alətlərinə böyük yer ayrılmışdır. Burada böyük və kiçik təbillər, tam-tam, tom-tom, litavralar və s. alətlərin istifadəsi orkestr səslənməsinin rəngarəngliyini daha da zənginləşdirir. Musiqidə xromatizmlərdən istifadə, harmoniyanın zənginliyi, zərb alətlərinin iti ritmik quruluşu mövzunun təzadlı qüvvələrin təsvirinə həsr olunmasında köməklik edir.

Professional polifonik yazı üslubuna malik olan bəstəkar *Allegro* bölməsində bu üslubdan ustalıqla istifadə etmiş və mövzunun ilkin səslənməsi klarnet alətində, daha sonra simlilərə keçərək fuqato formasında təqdim olunmuşdur. Bu bölmə sonata-allegro forması baxımından “işlənmə”nin funksiyasını, mürəkkəb üçhissəli formada isə orta hissə - epizodun funksiyasını daşıyır. Orkestrdə eyni ritmik quruluş əsasında simli alətlər (simli alətlərin “col legno” - yəni kamanın taxta hissəsini simə vuraraq ritmi təkrar etməsi: L.Q) qrupunun müşayiəti ilə qirayətçi **“Mən mülki-cəhan, cəhan mənəm, mən”** sözləri ilə başlayan qəzəlini söyləyir.

Əsərdə bəstəkarın üslubuna xas olan metro-ritmik dəyişkənlik, qarışıq ölçülərdən istifadə qabarıq şəkildə nəzərə çarpır. A.Rzayevin bir çox əsərlərində olduğu kimi burada da metro-ritm xalq musiqi ənənəsindən irəli gələn, muğam improvizasiya xüsusiyyətləri ilə musiqi dilinin zənginləşməsində böyük rol oynayır. Partituraya nəzər yetirdikdə burada (3/4, 2/4, 1/4, 4/4, 5/8, 5/4, 7/4) dəyişkən ölçülü xanələrin növbələşməsinə rast gəlmək olar.

Forma baxımından yaradıcı sərbəstliyə yol verən bəstəkar poemaya muğam parçasını əlavə etmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, simfonik orkestrin partiturasına muğam improvizasiyasının sərbəst epizod şəklində daxil edilməsi o dövr Azərbaycan musiqisi üçün o qədər də səciyyəvi deyildi, bu da sözsüz əsərə məxsusi bir tərəvət aşılamışdır.

Udun solo ifasında verilən “Hümayun” muğamı fonunda Nəsiminin itki acısı, sevgi həsrətini əks etdirən məhəbbət mövzulu şeirləri qiraət olunur:

Şəha, könlüm pərişan oldu sənsiz,

Cigərim dopdolu qan oldu sənsiz.

Yəqindir səndən ayrı, şahı-xuban,

Bu könlüm təxti viran oldu sənsiz.

Ud alətinin özünəməxsus tembrı Nəsiminin yaşadığı dövrü, ümumilikdə Şərq koloritinin abu-havasını yaratmaqda xüsusi məna kəsb edir. Burada muğam parçasının verilməsi, Nəsiminin şeirləri və udun tembr xüsusiyyəti əsərin bədii təsirini artırır və onu xüsusi koloritlə zənginləşdirir.

Bəstəkarın burada “Hümayun” muğamından istifadə etməsi də təsadüfi deyildir. Üzeyir Hacıbəylinin fundamental əsəri olan “Azərbaycan xalq musiqisinin əsasları” kitabında “Hümayun” ladinin dinləyicidə dərin kədər hissi oyatması qeyd olunur. Lakin bu kədər hissi bədii-fəlsəfi məzmunla malikdir. Bu baxımdan bəstəkarın “Hümayun”a müraciəti məntiqə uyğundur. Zənnimizcə, bu, əsərdə edam olunan Nəsiminin obrazını, faciəsini, həmçinin keçirdiyi hiss və həyəcanları dolğun təsvir etmək imkanı vermişdir.

Nəsiminin yaradıcılığında mənəvi azadlıq, sadə insanın yüksək varlıq olması və ona sevgi, ümumbəşəri dəyərlərin tərənnüm edilməsi bəstəkar tərəfindən ustalıqla poemada öz əksini tapmışdır. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, Nəsiminin şeirləri vasitəsi ilə bəstəkar əsərdə nəzərdə tutduğu ideyanı həyata keçirməyə çalışır. Lakin burada musiqi bilavasitə şeirin mətnini sinxron təsvir etmir, bəstəkarın qarşısında olan ümumi fikri daha da gücləndirir.

Muğam improvizasiyası epizodundan sonra repriz funksiyasını daşıyan bölmə səslənir. Burada *Andante* və onun ardınca *Largo* bölmələrinin mövzusu ixtisar olunmuş şəkildə verilir. Qısaldılmış repriz simfonik poema janrına xas olan xüsusiyyətdir. Əgər əvvəldə (I hissədə) *Andante* bölməsində melodiyanın təqdimatı simli və nəfəs alətləri (fleyta) qrupunun dialoqu kimi verilmişdisə, reprizdə musiqi simli alətlər qrupu ilə ud alətinə tapşırılıb. Öncədən qeyd etdiyimiz kimi *Largo* hissəsinin səslənməsi ilə əsər çərçivəyə alınır. Bununla da bəstəkar əsərin tamlığına, fikrin mükəmməlliyinə nail olur.

Əsər Bakıda ilk dəfə 2005-ci ildə A.Rzayevin 75 illik yubileyi ilə əlaqədar keçirilən konsertdə ifa olunub. Poema M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filarmoniyaasının zalında maestro Rauf Abdullayevin rəhbərlik etdiyi Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestrinin ifasında musiqi ictimaiyyətinə təqdim edilmişdir. Solistlər: xalq artisti Əliabbas Qədirov (qiraətçi), udda isə Şəfa Kərimov çıxış etmişlər. Əsər böyük maraqla qarşılanmış və həmin konsertdə iştirak edən məşhur musiqiçilər, mədəniyyət xadimləri müsbət rəy verərək xoş təəssüratlarını paylaşmışlar.

A.Rzayev müxtəlif musiqi alətləri üçün də poemalar bəstələmişdir. Onlardan viola və kamera orkestri üçün (1978-ci il), violonçel və simfonik orkestr üçün (1985-ci il) yazılan poemaların adlarını xüsusi qeyd etmək olardı. Alətlərin texniki imkanlarını gözəl bilən bəstəkar bu əsərlərdə də zəngin tembr boyalarından ustalıqla istifadə etmişdir. Onun bütün əsərlərində səmimi hisslər, duyğular və fikirlər qabarıq ifadə olunur.

Geniş ictimai fəaliyyətlə məşğul olan A.Rzayev hər zaman milli musiqimizin inkişafı uğrunda aparılan işlərdə öz gücünü əsirgəməirdi. Yaradıcı yenilikləri alqışlayan bəstəkarın gənc nəslin yetişməsində, şagird və tələbələrin istedadlarının aşkar olunub ön plana çəkilməsində də böyük rolu olmuşdur. Ümumilikdə mədəniyyətimizin inkişafında göstərdiyi xidmətlərə görə A.Rzayev çox yüksək qiymətləndirilən bəstəkarlardandır.

Doğma xalqına, musiqisinə bağlı olan sənətkar ömrünün sonuna qədər Azərbaycan incəsənəti üçün çalışmış, yaddaşlarda həkk olunan, dəyərli əsərləri ilə milli musiqi xəzinəmizi zənginləşdirmişdir. Buna misal olaraq, öncədən söhbət açdığımız “Nəsimi poeması”nı, “İkili” (Violin, viola və simfonik orkestr üçün ikili konsert) və “Üçlü” (Üç violin və simfonik orkestr üçün konsert) konsertlərini, “Bakı-90” simfoniyasını, “Fortepiano və simfonik orkestr üçün konsert”ini və s. əsərləri göstərmək olar. Hər bir əsərdə klassik ənənələrin davamçısı olan bəstəkar yeniliklərə yol verərək özünün fərdi dəst-xətti ilə seçilən nümunələr yaratmışdır.

ƏDƏBİYYAT:

1. Böyük şairə musiqi tövhəsi. // “Bakı” qəz., Bakı, 1973, 27 iyun
2. Qasımova S. İstedadın töhfələri. // “Ədəbiyyat və incəsənət” qəz., Bakı, 1980, 18 iyul.
3. Quliyeva L. Azər Rzayevin həyat və yaradıcılığı. Metodik vəsait, B.: 2016, 34 s.

4. Səlimzadə A. Musiqimizin əks-sədası. // “Ədəbiyyat və incəsənət” qəz., Bakı, 1985, 24 may.
5. Касимова С. Азер Рзаев. Баку: Ишыг, 1981, 72 s.
6. Мустафаева С. Азер Рзаев. Б.: Ширваннешр, 23 (126); 1999, 130 s.
7. Способин И.В. Музыкальная форма. М.: Музыка, 1972, 140 с.
8. Симфоническая поэма Насими. // Газета “Бакинский рабочий”, 22 августа, 1973, №196
9. Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı “Nəsimi və musiqi” silsilə tədbirləri keçirir 08.02.2019.
URL: https://azertag.az/xeber/Azərbaycan_Bestekarlar_Ittifaqı_Nesimi_ve_musiqi_silsile_tedbirleri_kechirir-1243764

Лейла ГУЛИЕВА

Доцент АНК,

Доктор философии по искусствоведению

ПОЕМА «НАСИМИ» АЗЕРА РЗАЕВА

Резюме: В представленной статье раскрывается творчество великого азербайджанского поэта конца XIV века Насими, которое нашло свое отражение в произведениях композиторов Азербайджана. В этих произведениях была использована лирико-философская поэзия Насими, которая отражает широту и гуманизм его воззрений. В статье проанализирована Симфоническая поэма «Насими» известного азербайджанского композитора, народного артиста Азера Рзаева.

Ключевые слова: симфоническая поэма, Насими, Азер Рзаев, уд, чтец

Leyla GULIYEVA

PhD in art,

Associate Professor of ANC

AZER RZAYEV'S “NASIMI” POEM

Summary: The article identifies the use of creation of the great Azerbaijani poet and philosopher - Nasimi, who lived at the end of XIV century, in the works of Azerbaijani composers. In these works, lyric-philosophical poems that reflect the poet's thoughts and feelings have been applied. Additionally, the article provides the extensive analysis of “Nasimi” symphonic poem of the famous Azerbaijani composer Azer Rzaev. The great role of Azer Rzaev's performance as a composer, educator and public figure in the development of Azerbaijani culture has been indicated.

Keywords: symphonic poem, Nasimi, Azer Rzaev, oud, transmitter

Rəyçilər: sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, professor Zemfira Qafarova;
sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru, professor Akif Quliyev